

In deze nieuwsbrief:

Van het bestuur	1
Van de redactie	2
De Dorpsstraat	2
Straatnamenboek	3
De werkgroepen	3
Sprekend Verleden	3
Archeologie	4
Beeldmateriaal	5
Verzorgde lezing	8
Ingezonden stukken	8
Agenda	8

Van het bestuur

De afgelopen periode is het erg druk geweest en toch lijkt er weinig gedaan te zijn. Dat komt voornamelijk omdat we dit kwartaal niet zo naar buiten hebben kunnen treden. Geen lezing voor leden, geen ledenvergadering, geen presentatie, Achter de schermen wordt wel hard gewerkt aan een aantal zaken, zie de inhoud van deze Nieuwsbrief. Wat wel jammer is, is dat we toch moeten constateren dat het tempo dat er bij de start van de vereniging was een beetje dreigt weg te raken. Vooral de werkgroepen - op een paar positieve uitzonderingen na - lijken wat minder activiteiten te ontplooiën als gedacht. Ik wil iedereen oproepen de draad weer op te pakken. Er ligt genoeg te doen voor de historie van Nootdorp. Vaak is het vinden van een aantal gelijkgestemden voldoende om de werkgroep weer nieuw leven in te blazen.

Het bestuur werkt ondertussen hard aan de relatie met de gemeente en het verkrijgen van subsidie. Zonder subsidie is de vereniging gedoemd te verdwijnen aangezien we van het lidmaatschapsgeld net aan de Nieuwsbrief kunnen bekostigen. Investeren in uitgaven zijn erg moeilijk te doen zonder subsidie of sponsoring. Daarnaast zijn we nog steeds op zoek naar bestuursleden. Het is leuk werk en soms ook druk maar altijd zeer leerzaam. Voelt u hier iets voor of weet u iemand, neem dan contact met ons op.

Voorzitter	Secretaris	Penningmeester
Henk Rolvink Fontein kruid 23 2631 DT Nootdorp tel.: 015 310 8117	Arno Lammers Jeneverbes 10 2631 TP Nootdorp tel.: 015 310 1991	Peter Ripken Zegge 28 2631 DL Nootdorp tel.: 015 310 7494

Noitdorpsche Historiën

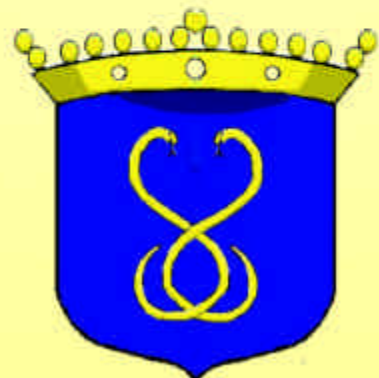
Nieuwsbrief

Per kwartaal verschijnende
uitgave van de vereniging
Noitdorpsche Historiën

2^e jaargang
nr 2 juni 2003

Correspondentieadres
Jeneverbes 10
2631 TP Nootdorp

Colofon
ISSN 1570-1662

Uitgave van de vereniging Noitdorpsche Historiën

Jeneverbes 10, 2631 TP Nootdorp
Rekeningnummer: 1373.59.675
Statuten vastgelegd in notariële akte op 28 februari 2001.
Inschrijvingsnummer Verenigingsregister Kamer van Koophandel Haaglanden te Delft: 271971110

Samenstelling en redactie

George van der Zanden, Kievitsbloem 1, 2631 TA Nootdorp,
Ninon Vis, Berkenhof 17, 2631 GJ Nootdorp

Verschijning

Dit blad verschijnt eenmaal per kwartaal

Verspreiding

Leden van de vereniging Noitdorpsche Historiën ontvangen het blad gratis. Niet leden betalen € 2,50. De contributie bedraagt minimaal € 12,50 per jaar.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Nieuwe leden

Helaas kunnen we deze keer geen nieuwe leden melden.

Mededeling van de penningmeester

Namens het bestuur wil ik iedereen vragen die zijn/haar lidmaatschap voor 2003 nog niet betaald heeft, het bedrag (€ 12,50) zo spoedig mogelijk over te maken op de rekening van de vereniging (1373.59.675 t.n.v. Noitdorpsche Historiën). De contributie stelt ons in staat om elk kwartaal deze fraaie nieuwsbrief uit te brengen.

Van de redactie

De tweede nieuwsbrief van 2003 is weer klaar. Om vier maal per jaar een nieuwsbrief uit te kunnen brengen is de inbreng van de leden uiteraard onontbeerlijk. Stuur je bijdrage voor de volgende uitgave, liefst voor eind september, naar het correspondentieadres of naar een van de redactieleden: Ninon Vis, Berkenhof 17, 2631 GJ Nootdorp of George van der Zanden, e-mail: george@vdzanden.nl.

De Dorpsstraat

Via Roger Joosten, een van onze leden, ontvingen we informatie over historische panden in en om Nootdorp. Zoals we allemaal weten ondergaat de Dorpsstraat nogal wat veranderingen. De oudste bebouwing aan de Dorpsstraat is te vinden aan beide kanten, voornamelijk in de omgeving van de NH Kerk. In de jaren '60 – '80 van de vorige eeuw is er veel verbouwd in de Dorpsstraat maar men is er goed in geslaagd – weliswaar met toch wel wat verlies aan

authenticiteit – om de oude gevels te behouden. We zien halsgevels, tuitgevels en ingezwenkte lijstgevels. Speciale aandacht voor het pand Dorpsstraat 17-19.

Dit pand dateert grotendeels uit het einde van de 17^e eeuw. In de 18^e eeuw had het een belangrijke functie als herberg en rechthuis. Het pand heeft voor Nootdorp dan ook grote zeldzaamheidswaarde, zeker ook vanwege de staat waarin het nu verkeerd. Er valt veel over te schrijven en we zijn blij dat het weer in gebruik genomen gaat worden. Ron en Margot Labordus vestigen – op nummer 17 – er hun Galerie M in en van Ron begreep ik dat hij zeker ook onderzoek gaat doen – samen met de erven Eijsberg – naar het pand. We zijn benieuwd! Dorpsstraat 19, het tweede deel van het pand is in gebruik door advocatenkantoor Everts Bosboom Hiemstra.

Het totale pand is gebouwd onder een afgeplat samengesteld schilddak met steekkapjes. Het heeft een gesmoorde tuile de nord. De voorgevel heeft een verhoogd geveldeel en een gemetselde dakkapel. De gevel is gemetseld met rode baksteen in kruisverband en er zijn strekken boven de vensters. Let ook op de bovenlichten. Die zijn van glas-in-lood. In het middelste bovenlicht van nummer 17 zien we nog de voorstelling van een ijsbeer in poollandschap. Dit is een zinspeling op de naam van de vroegere eigenaar: Eijsberg.

Een markante winkelpui van groot belang voor de plaatselijke historie.

De fraaie Ansichtkaart uit 1921 geeft een uitstekend beeld van hoe de winkel van de heer Eijsberg er toen uitzag. Vergelijk het maar eens met het huidige pand.

Straatnamenboek

Het straatnamenboek vordert gestaag. Zoals vorige keer al gemeld wordt het niet een puur straatnamenboek maar behandelt het de geografische en cartografische geschiedenis van Nootdorp aangevuld met de stedenbouwkundige ontwikkelingen van de afgelopen 100 jaar. Het blijkt maar weer dat het een onderwerp is dat veel stof tot discussie kan geven. Aangezien we een kwalitatief goed boek neer willen zetten is het de vraag of we dit nog voor het einde van dit jaar kunnen volbrengen. We doen ons best en houden u op de hoogte.

De werkgroepen

Sprekend Verleden

Een andere uitgave die ook gestaag vordert is een boek met interviews met oud Nootdorpers. Ninon Vis en Nel van den IJssel zijn bezig de interviews af te ronden en willen de gesprekken samen met foto's uitgeven in boekvorm. Leuk Sinterklaas of kerstcadeau voor dit jaar en iets dat niet mag ontbreken in uw boekenkast. Het gaat over wie hier vroeger woonden, hoe zij leefden, over hoe het dorp eruit zag, over de kruidenierswinkels die allemaal bezorgden en over de eerste supermarkt, over de komst van de auto's, over het verschil tussen de buitenbewoners en de Dorpsstraatbewoners, over de boeren en hun problemen. Over hoe de Kalisbuurt de Geerweg werd. En over de burgemeester die persoonlijk ingreep als het hem niet aanstond. Teveel om op te noemen en leuk om eens door te lezen. Het wordt weer een mooie uitgave van de vereniging.

Namen van Nootdorpers die iets over het dorp willen vertellen zijn welkom. Neem contact op met:
Ninon Vis: ✉ Berkenhof 17, 2631 GJ ☎ 015-3109680

In elke aflevering van de Nieuwsbrief plaatsen we een kort fragment uit een interview.

Interview met Paul Groenewegen: Maken van de lijkist was onze laatste opdracht voor de klant

In de plannen voor de Dorpsstraat wordt de woning op nr. 12 (schuin tegenover de Maria van Oosterwijkstraat), aangewezen als *historisch pand*. Volkomen terecht, want dit huis van de familie Groenewegen is tenminste 300 jaar oud. Aan de voorzijde zien wij een muur, gemetseld van appelbloesem rijensteentjes. Boven de voordeur en boven de ramen van de twee dakkapellen zijn gietijzeren *levensbomen* aangebracht. Op de dakkapellen staan *duifjes* van zink. Aan de zijgevel bij de poortkant en aan de achterzijde vallen de zeker drie eeuwen oude gele ijsselsteentjes op. Deze steentjes zijn ook gebruikt bij de bouw van de Gouden

Star. Bij de iets hol staande poortmuur is duidelijk te zien hoe de voorgevel hier later opnieuw tegenaan is gebouwd.

De woning is volgens overleveringen namelijk in 1835 voor een groot deel door brand verwoest. Aan de overkant ontstond broei in de hooiberg van Van der Marel. Door de stevige westenwind sloegen de vlammen over naar de boerderij van Van Leeuwen, die stond op de plaats van het latere postkantoor, dus naast de woning van Groenewegen. Vervolgens sloeg de brand over naar de voorgevel van dit huis. De rest van het pand werd gespaard. Zoals een kleine gevelsteen nog laat zien is de woning in 1837 weer in oude glorie hersteld door een zekere C.N.M. (C. Noordermeer Azn).

"De beste tijd voor de timmerwinkel liep zo ongeveer van 1900 tot 1925," vertelt Paul Groenewegen. "Mijn grootvader had het goed getroffen, want nadat mijn vader de zaak had overgenomen, werd het al snel een stuk minder. Hij bouwde nog wel tuindershuizen aan de Veenweg en een nieuwe verdieping op de Jozefschool. Van die huizen aan het begin van de Veenweg staan er nog enkele uit de jaren twintig en dertig, zoals op nummer 4, te herkennen aan de *mansarde-kappen*. Door deze bouw met naar buiten geknikte vlakken kwam er meer ruimte op de zolders, zodat hier ook kinderen konden slapen. In de crisisjaren kwamen er veel minder opdrachten binnen. De mensen zagen grauw van armoe. En toen kwam de oorlog. Mijn moeder overleed in 1942 en vader bleef achter met zeven kinderen en een pleegkind, een nichtje."

"In die oorlogstijd maakten we rolgordijnen voor de verplichte verduistering en verrichtten we onderhoud en reparaties. Een dorpsstimmerman deed eigenlijk van alles; niet alleen ramen, kozijnen en deuren maken in zijn werkplaats, maar ook stoelpoten lijmen en een scharnietje repareren. Ik herinner me nog dat hij ook versleten klompen aan de onderzijde van plankjes voorzag. Het laatste werk voor de klant was het maken van een lijkist."

(De overgrootvader van Paul was molenbouwer Daniël Groenewegen uit Leiden. Zijn grootvader Arend en vader Jan hadden eveneens als Paul zelf een timmerwinkel aan de Dorpsstraat).

De achterzijde van Dorpsstraat 12: nostalgische rust

Archeologie

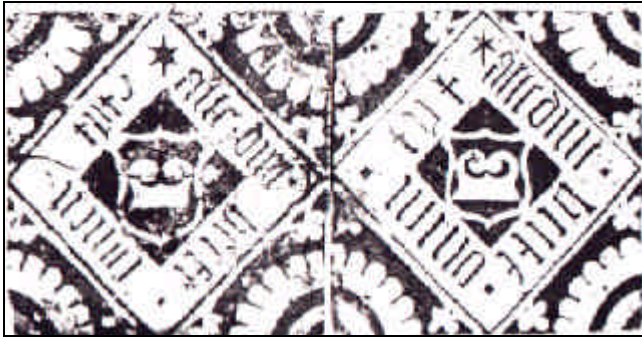
In de vorige nieuwsbrief van april 2003 staat een verhaal van Ton Gribnau over het vloertegeltje van het Brassershof.

Ton heeft daar aanvullende informatie van gevonden en als volgt samengevat:

Vloertegel Brassershof deel 2

Een gedeelte van de plavuizen werd versierd door voor het glazuuren een engobe*) aan te brengen. Dit was slijb van wit- of lichtgeel bakkende klei. Hierdoor had men de beschikking over twee verschillende kleuren plavuizen, waardoor men patronen in de vloer kon leggen.

Het ornament bestond vooral uit sterk gestileerde bladmotieven die zo over het oppervlak van een tegel waren verdeeld, dat men met een aantal identieke tegels grotere patronen kon leggen.

Situatie in Vlaanderen

In de stad Antwerpen was de situatie gecompliceerder. Daar bestond naast een industrie van loodglazuur aardewerk en plavuizen een bloeiende, gespecialiseerde industrie die luxueus aardewerk en vloertegels maakte, overdekt met in verschillende kleuren beschilderd wit tinglazuur. Deze soort keramiek heet majolica. De genoemde industrie was in het begin van de zestiende eeuw op gang gebracht door naar Antwerpen geëmigreerde Italiaanse majolicabakkers.

Zij waren technisch verder met de kleibereiding, het tinglazuur en de verschillende majolicaverven. Deze gespecialiseerde majolicabakkers bepaalden de mode wat betreft vorm en decoratie van de voorwerpen. De Italianen hadden met hun productie in het rijke Antwerpen van de eerste helft van de zestiende eeuw veel succes.

In het tweede kwart van de zestiende eeuw gingen ook Vlamingen zich toeleggen op het maken van majolica en tegels. Deze Vlamingen behoorden, voor zover bekend, tot de middenklasse van de bevolking. Dit in tegenstelling tot pottenbakkers van loodglazuur aardewerk, die tot de eenvoudigste bevolkingsgroepen behoorden.

Majolicavloertegels waren zo kostbaar dat alleen de allerrijksten zich deze vloeren konden permitteren. De adel die deze vloeren liet aanbrengen, was niet alleen rijk maar ook zeer modebewust. De majolica

tegelfloeren waren op dat moment nieuw en extravagant.

Tot 1560 zagen de Antwerpse majolica vloertegels er erg Italiaans uit. De motieven en kleuren waren geheel ontleend aan de wat eenvoudiger decoraties op de majolica en tegels uit Venetië, Faenza en Urbino, de plaatsen waar de eerste Italiaanse Immigranten hun vak hadden geleerd. Bovendien gaf Italië gedurende de hele zestiende eeuw de toon aan in de mode.

Uit het voorgaande stuk komt er een beeld te voorschijn hoe deze industrie in de lage landen is ontstaan en welke invloeden hierop hebben gewerkt.

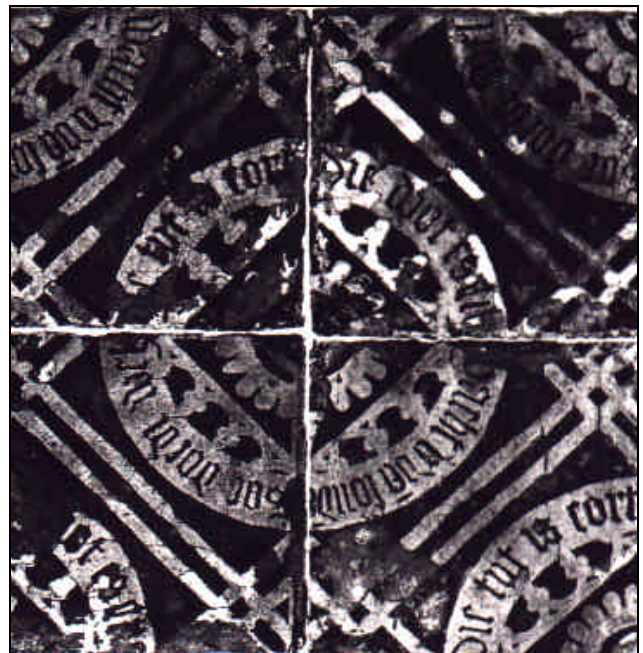
Als we de tegels bekijken dan zien we een patroon van rechthoeken en cirkels naast elkaar.

Wat opvalt is dat de tekst van de tegel (zie foto) verdeeld is over de 4 tegels en er staat;

die tijt is cort- die doot is snel -wacht u van sonde- soe doedi wel

Uit verdere studie blijkt dat de Lage landen deze type tegels geëxporteerd hebben naar Engeland, waar ze in Engelse kerkvloeren aangetroffen worden. (chapter-house of Westminster abbey in London).

Dit duidt op een zestiende-eeuwse export van vloertegels uit de Nederlanden naar Engeland.

Afschoon in de middeleeuwen decoratieve vloertegels wijd verspreid waren in Vlaanderen en Frankrijk, waren ze niet erg verspreid in de Nederlanden, met uitzonderingen van kerken en kloosters, tot ongeveer 1550.

De tegels zijn normaal gesproken zwaar en verschillend van vorm en afmetingen. Daarentegen zijn de latere vierkante muurtegels lichter en wijken slecht zeer weinig af van de standaard 13 cm maat.

Vloertegels werden in tegenstelling tot de muurtegels van rode klei gemaakt. Dit verlangde uitgebreidere zuivering bewerking.

Een motief werd in elk kleitablet gedrukt met een houten mal, de verkregen ruimte werd opgevuld met pijpaaarde om de twee kleuren te kunnen maken.

De tegel werd dan gevlakt, gedroogd en bedekt met een transparante loodglazuurlaag. Na het bakken kreeg de tegel dan een gele tint. De ingelegde kleuring bleef goed zichtbaar ondanks oppervlakte slijtage.

De ontwerpen waren zo verschillend waardoor grote variaties in ontwerp en kleur beschikbaar waren. Later beperkte men zich tot drie verschillende type vloertegels, t.w. heraldische-, plant- en dier-motieven.

De tegels zijn zo ontworpen dat juist gegroepeerd (1, 4 of 16 stuks) een figuur ontstaat met een repeterend patroon. Rondtrekkende ambachtslieden hadden hun eigen modellen stempels en maakten vergelijkbare tegels in Bourgondië maar ook in Noord Nederland. Dit maakt het erg moeilijk om de plaats van productie te bepalen van de meeste gevonden tegels.

Tegels met spreuken in middeleeuws Nederlands zijn te determineren. Enige van de eerste Noord Nederlandse voorbeelden van dit type vloertegels zijn gevonden in kloosters in Groningen en Friesland. Stukken van de vloer werden gedateerd als dertiende eeuws.

In het "Verleden Land, Archeologische opgravingen in Nederland" Uitgegeven door Meulenhoff Informatief Amsterdam (ISBN 90 290 9992 5), wordt op blz. 158 het volgende vermeld: (verkort weergegeven)

Flevoland.

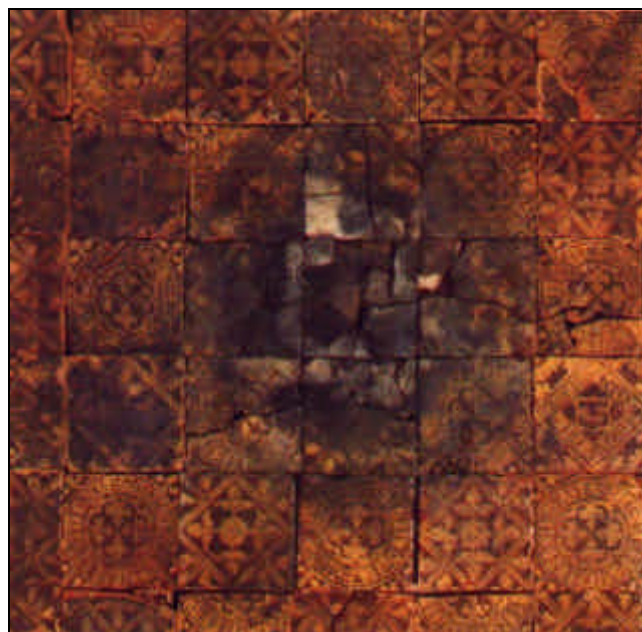
In het IJsselmeer zijn 350 wrakken tot nu toe gevonden. Deze vroegere binnensee had drukbevaren scheepsroutes. De verspreiding van de wrakken over de Zuiderzee geeft daar een goed beeld van.

Het visserschip dat in 1975 werd opgegraven op Kavel W10 in Oostelijk Flevoland laat ons kennis op doen over schepen die in de Zuiderzee thuishoorden, over hun constructie en functie en over het wonen en werken aan boord.

Het wrak lag 6,5 km ten noordwesten van de haven van Harderwijk. Dit scheepstype was een zogenaamd waterschip en werd gebruikt vanaf de late middeleeuwen tot ongeveer 1830.

Een ballast van 10.000 kg keien, afkomstig uit Denemarken, diende om de stabiliteit te verhogen.

De bemanning bestond uit een schipper en een knecht. Zij hebben ruim tweehonderd gebruiksvoorwerpen achtergelaten. Naast kookpotten, schenkkannen en een waterton met kraan uit hun kleine huishouden, was er ook allerlei gereedschap voor onderhoud van het schip.

Een stookvloertje met gedateerde tegels lag boven op de laag ballast. Het stookvloertje van vloertegels vertoont brandsporen in het midden.

Naast het jaartal 1561 (in spiegelschrift) staat in twee schrijfwijzen:

alle dinc heeft siinen tiit.

*) engobe, dit is de techniek waarbij een dunne kleilaag aangebracht wordt op de scherf van ceramiek om het voorwerp een andere kleur te geven, om een contrasterende versiering (door inkrassen of grafitto) aan te brengen, of om als ondergrond voor beschildering te dienen.

Daarnaast meldt Ton dat er van Nootdorp uit assistentie is verleend bij de opgravingen van Koningsveld in Delft. Dat waren naast Ton ook Corine Schreurs en anderen.

Als vereniging moeten we alert zijn omdat in Nootdorp de oude woning en schuren van Verwij afgebroken gaan worden. Ook de oude ezelsstal waar Ron en Margo Labordus hun werkterrein hadden.

Het zou voor Nootdorp uiterst belangrijk zijn als daar afval en/of waterputten gevonden worden.

Dit is al via de gemeente gemeld aan de Archeoloog van Delft Epko Bult.

Beeldmateriaal

Ruimte problemen rond Den Haag

De ruimte problemen rond Den Haag waren ook rond 1957 al een probleem Voordat er sprake was van annexatie van delen van randgemeenten, vinexlokaties, Leino en/of Leizo was er in 1958 al een gesprek gaande tussen de gemeenten Den Haag, Voorburg, Rijswijk, Leidschendam en Nootdorp.

Ook Zoetermeer en Wassenaar werden in deze zaak betrokken. Het ging hier over bebouwen van het Wilsveen en of het stichten van een nieuwe stad met

de werknaam. "plan Pijnacker". De gemeenten gingen toen in verzet om hun plaatselijke belangen te verdedigen. Dit speelde zich voornamelijk af op bestuurlijk niveau. De gevolgen hiervan waren dat Zoetermeer uitgroeide tot een middelgrote stad en dat de randgemeenten van Den Haag gespaard bleven. Burgemeester Scholvink, de toenmalige burgemeester van Nootdorp, verdedigde Nootdorp toentertijd dapper in de regio. Hier een verslag van burgemeester Scholvink uit het Haags gemeentebled uit 1957:

"Nootdorp heeft met beide plannen, die aan de orde zijn gesteld: het plan Wilsveen en het plan Pijnacker te maken", zegt Burgemeester Schölvinc, die wij bezochten in zijn raadhuis midden in de aardige oude kom van Nootdorp, vlak naast de Ned. Hervormde Kerk, waarvan de prachtige toren uit 1100 dateert. "De bewoners van de boerderijen in de buurtschap Wilsveen zijn o.a. parochieel lid van de R.K. kerk in Nootdorp; en wat het plan Pijnacker van de Provinciale Planologische Dienst betreft, daarin komt de nieuwe stad vlak tegen de kern van Nootdorp te liggen en zouden wij niet minder dan 400 hectaren van ons grondgebied moeten afstaan, waarop thans 52 tuinders en 60 veehouders hun bedrijf uitoefenen. Wij zitten dus precies tussen de twee mogelijkheden in en nu heeft u wel in onze nota aan de Raad kunnen lezen, dat onze voorkeur zonder enige aarzeling uitgaat naar Wilsveen. Dat mag allereerst eigenbelang heten, omdat een oplossing Pijnacker de volledige ondergang van de eigen levensmogelijkheden van Nootdorp met zich zou brengen. Wij laten ons rondit gezegd niet "dooddrukken". Maar afgezien van het eigen Nootdorpse belang lijkt mij het plan Pijnacker onuitvoerbaar, tenzij men technische, financiële en sociale factoren onderschat. De gemeenteraad van Nootdorp heeft zich ook unaniem achter de medewerking gesteld, die B. en W. verleend hebben

aan de districtsgedachte, zoals die is samengevat in het adres der vijf Colleges aan Gedeputeerde Staten. Het is immers uitermate aantrekkelijk voor onze kleine gemeente, om haar partij mee te spelen in het concert met onze grotere en heel grote naburen. En we zien dit waarlijk niet egoïstisch.

Wij willen enerzijds ons eigen agrarisch karakter en ons eigen karakteristiek en sterk gemeenschapsleven behouden - hier bestaat nog de "burenplicht" - maar anderzijds staan wij open voor de behoeften der agglomeratie. Dat bewijst ons nieuwe uitbreidingsplan, dat nog voor januari 1958 aan de Gemeenteraad zal worden voorgelegd. Het betreft hier een uitbreiding in de richting van de spoorlijn met een ornvang van 65 hectaren, waarbij aansluit het plan Veenweg-Zuid, vormende een nieuwe verbinding naar de Rijksweg Den Haag-Utrecht. Dit plan van Ir. W. Wissing uit Rotterdam is bijzonder aantrekkelijk. Er is vrijwel geen kostbare tuingrond mee gemoeid en het tast de "openheid" van het polderlandschap niet aan. Het zal een complex worden, aansluitend o.a. op ons prachtig sportpark. Afwisselend is laagbouw en hoogbouw geprojecteerd, woningwetbouw en preniebouw, en als het plan over enkele jaren geheel is uitgevoerd, zal de bevolking van Nootdorp van 3.000 tot maximaal 15.000 zijn uitgebreid. Dat zullen uiteraard in overwegende mate geen geboren Nootdorpers zijn, maar Hagenaars. Dit vormt dan onze bijdrage in de voorlopige oplossing van de woningnood in de agglomeratie. Uiteraard is die bijdrage beperkt en daarom hebben wij grote verwachtingen van de totstandkoming van de nieuwe stad Wilsveen.

En wat mijn inzicht betreft over de voortreffelijke gedachte om de intergemeentelijke samenwerking, vast te leggen in een nieuwe rechtsfiguur, mag ik wel verwijzen naar het jaarverslag van de afdeling Zuid-Holland van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten over 1956, van welke afdeling ik secretaris-penningmeester ben. Ik schreef daar:

"De stellige indruk bestaat, dat vooral de intergemeentelijke samenwerking de positie van de individuele gemeenten, op het voetspoor van wat in landelijk en in internationaal verband gedaan wordt, sterker zal maken en het gemeentelijk statuut een hechter fundament zal geven."

Het duin van Ypenburg met het grafveld

Ypenburg de huidige vinox bouwlocatie van 600 ha groot, het voormalige vliegveld wat eens het domein van hazen en fazanten was. Het gebied dat in de jaren 60 afgesloten was voor mensen en militair terrein was, bleek in het ver verleden nog een geheim te bezitten.

Nadat het vliegveld werd gesloten en ontmanteld, werd het ook het domein van archeologen die er onderzoek gingen doen. Via het projectbureau werkte de archeologische groep samen met de bouwers en de andere belanghebbende van Ypenburg. Het eerste wat de archeologen op viel was het stationsgebouw dat een rijksmonument is. Het is een van de weinige

historische stationsgebouwen die in Nederland bewaard gebleven zijn. Hier waren de staf en de douane van Ypenburg gevestigd. Op het vliegveld stond ook jarenlang nog een oude starfighter. Namelijk de D 8062. In het oudste verleden lag Nootdorp aan de zee. Nootdorp was gelegen aan een getijde geul, dit was 3500 voor Chr. Tot 3000 jaar voor Chr. trad er veenvorming op in dit gebied van Nederland. In deze periode ontstond een eikenbos, hiervan zijn nog steeds restanten terug te vinden in de vorm van boomstammen die bewaard gebleven zijn in de bodem. De archeologen hebben een aantal van deze bomen blootgelegd.

Ze hebben hier jaarring onderzoek op gedaan en met de moderne middelen uitgezocht dat dit bos 500 jaar heeft bestaan. Verder heeft men op Ypenburg restanten van bebouwing gevonden die dateert uit 3500 voor Chr. en is hier waarschijnlijk het oudst bewoonde gebied van West Nederland. Men heeft restanten van woningen voor permanente en of semi permanente bewoning gevonden. Het bijzondere van deze bewoning was dat men geen echte waterputten had maar dat men gewoon een kuil had gegraven tot het grondwater en zo het water kon gebruiken. Veel waardevolle vondsten heeft men niet gedaan, maar wel veel leerzame vondsten zoals scherven, een oude pijlpunt en vuurstenen beitels.

Men heeft ook diverse pitten gevonden oa. van de Sleedoornpruim en botten van runderen waardoor diverse conclusies getrokken kunnen worden. Ook worden veel botten van kraanvogels gevonden, hieruit mag de conclusie worden getrokken dat op Ypenburg een aanzienlijke kraanvogel kolonie geleefd heeft. Ook zijn er restanten van vissen gevonden, namelijk van de steur die tot de 2de wereldoorlog in dit gebied leefde en inmiddels is uitgestorven. Eind 1998 werd tijdens opgravingen een bijzondere vondst gedaan.

Naast de plaats waar eens de startbaan zich bevond werd een duin met daarop een grafveld ontdekt. Dit was het bewijs van een permanente nederzetting op Ypenburg. Op deze begraafplaats bevonden zich 42 lichamen. De graven waren van jonge kinderen 0 tot 6 jaar en van volwassen personen van 20 tot 50 jaar oud. Hieruit kun je concluderen dat de mensen in die periode erg jong stierven en dat kinderen erg kwetsbaar waren en in de eerste jaren van hun leven de meeste kans hadden om te sterven. De meeste lichamen lagen in foetus houding. Ook waren er een aantal lichamen bijgezet in sommige graven, dit werd niet netjes gedaan maar men schoof het andere lichaam gewoon op waardoor het soms in een vreemde houding kwam te liggen. Veel grafvondsten in de vorm van sieraden zijn niet gedaan, het enige wat men gevonden heeft zijn enkele kralen welke om de nek werden gedragen of die dienst hebben gedaan als knopen. De plek waar deze vondsten gedaan werden zal in de toekomst de plek van het nieuwe winkelcentrum van Ypenburg worden.

Hierdoor heeft men de lichamen veilig moeten stellen, ze zijn opgeslagen.

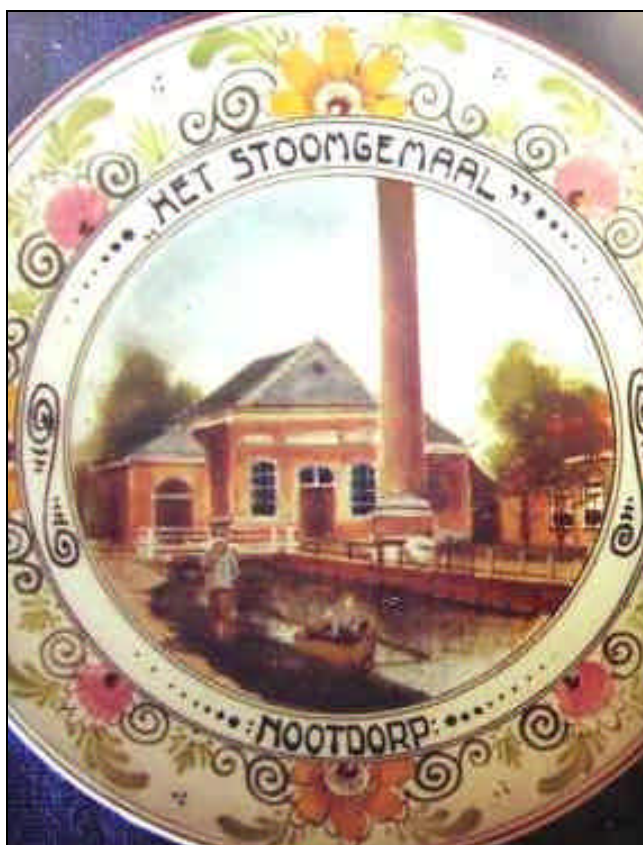
Een van de lichamen is tentoongesteld in het Museon in Den Haag en voor iedereen te bezichtigen.

Foto's van het Stoomgemaal

Ron de Beer heeft op 26-02-2003 een aantal foto's genomen op het Oosteinde. Het betreft het pand Oosteinde 30, dat is een woonhuis waarin vroeger het stoomgemaal van Nootdorp gehuisvest was

Vervolgens een foto van een tegel, waarop te zien is hoe het stoomgemaal er vroeger uit zag.

Vergelijking van de tegel met het huidige pand laat zien, dat er vroeger een grote schoorsteenpijp bij was. Bovendien is aan de zijkant van het vroegere pand een extra uitbouw te zien. Daarin was de schoep van het gemaal gevestigd. Het water liep vroeger dus langs het gebouw. De betonnen bak, waarboven de schoep draaide, bevindt zich nog in de grond.

Volgens één van de huidige bewoners van het pand, Ir. R.J. Geluk, is het puin van de verwijderde schoorsteenpijp onder het pand verwerkt. Met dit gemaal is de polder van Nootdorp oorspronkelijk drooggelegd. Het huidige gemaal aan 't Verlaat dient voor onderhoud.

Tenslotte een fraaie foto van het huidige Oosteinde, genomen van het dak van het pand Oosteinde 30.

Verzorgde lezing

Lions Club

Op 3 juni heeft uw voorzitter een lezing gegeven voor de Lions Club Nootdorp-Pijnacker. In de historische locatie "Van Ouds Het Raadhuis" werd gesproken over de verving in Nootdorp. Aan de hand van oude landkaarten en prenten werd ingegaan op de ontwikkeling van Nootdorp. Het veen heeft hierin zoals we allemaal weten een belangrijke rol gespeeld. Aangezien de meeste leden van de Lions Club uit de omgeving afkomstig zijn waren er veel punten van

herkenning en kwamen er ook de vragen. Blijkens de reactie een leerzame lezing die goed gewaardeerd werd. Bijgaand een fraaie prent van Jan Luyken. Wederom een bijzonder geslaagde lezing!

Ingezonden stukken

UFO waarneming in Nootdorp

In een krantenknipsel uit 1955 stond het volgende bijzonder bericht:

Mevrouw M. van Oostrum en haar zestienjarige neef fietsten op een zaterdagavond tussen Delft en Nootdorp, toen zij daar om omstreeks 22:15 uur een "oranje-gele schijf, die in het midden donker was" in de lucht waarnamen. "De schijf stond stil, doch nadat de wielrijders waren afgestapt, verdween hij snel in oostelijke richting, waarbij een zacht fluitend geluid werd vernomen."

Wij zijn benieuwd of mevr. van Oostrum en/of haar neef nog in leven zijn zodat wij nog eens kunnen vragen naar hun bijzondere verhaal.

Agenda

Open monumentendag

"Open Monumentendag", een jaarlijks, halverwege september, terugkerend evenement staat dit jaar in het teken van "2003, Jaar van de Boerderij". "Open Monumentendag" heeft dit jaar het thema "Boerenbouw" gekregen. De gemeente Pijnacker – Nootdorp, in samenwerking met de vereniging Nootdorpsche Historiën en het Historisch Genootschap Oud Pijnacker, organiseert deze dag op zaterdag 13 september a.s.

Op die dag zullen die gedeelten van de gemeente waar zich monumentale boerderijen bevinden speciale aandacht krijgen. Verder wordt er door enkele eigenaren van boerderijen een presentatie gegeven van boeiende zaken die over boerderij en erf getoond en verteld kunnen worden. Ook zal er in het Raadhuis te Nootdorp een fototentoonstelling worden ingericht met het thema "Boerenbouw". De bijdragen aan die tentoonstelling zullen bestaan uit foto's ingezonden door de deelnemers aan een fotowedstrijd, waarvoor het comité iedereen die belangstelling heeft voor gebouwen en hun omgeving uitnodigt.

Een uitgelezen thema voor Nootdorp. Weliswaar zijn er vele boerderijen verdwenen maar ook in ons dorp is nog voldoende "Boerenbouw" te vinden. Trek er op een mooie dag op uit en fiets langs Nootdorps dreven voor een mooie foto. Wie weet valt u in de prijzen. De fotowedstrijd loopt van 10 mei tot en met 31 juli. U kunt maximaal drie foto's inzenden. De foto's mogen in kleur of zwart-wit zijn en minimaal 20x30 cm. Het reglement voor de fotowedstrijd is te verkrijgen op het gemeentekantoor in Pijnacker en de servicepunten in Nootdorp en Delfgauw.

Op die plaatsen kunt u ook uw foto's inleveren.

